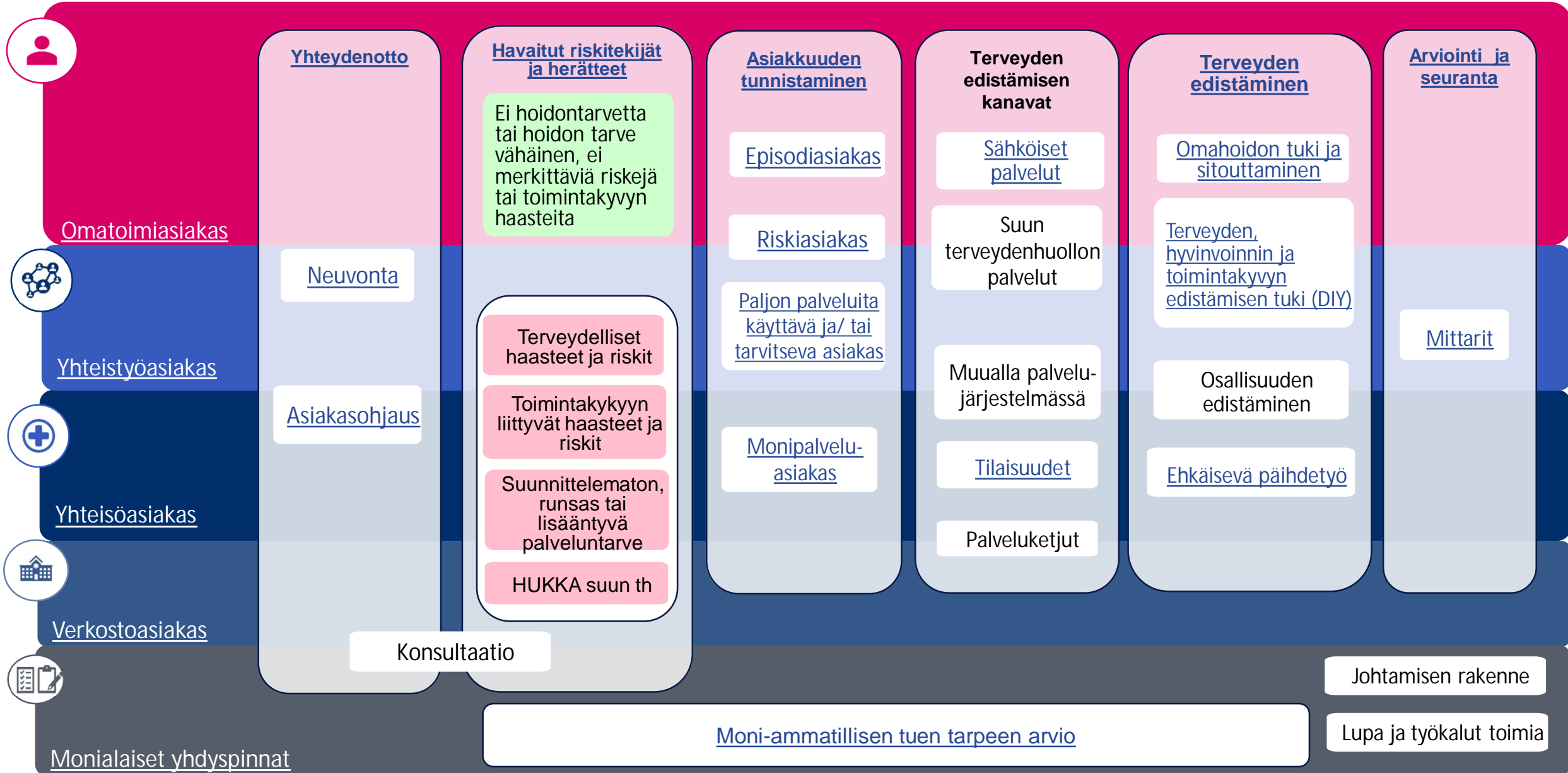

Aikuisten ja nuorten terveyden edistämisen toimintamalli suun terveydenhuollossa

Ylätason kriteereinä toimivat suositukset

- [Karies \(hallinta\)](#). Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Hammaslääkäriseura Apollonia ry:n asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2023 (viitattu 26.10.2023).
- [Huonon suuhygienian aiheuttaman sairastumisriskin pienentäminen omahoidon tuella ja elintapaohjauksella korkean riskin potilailla](#). Palveluvalikoimaneuvoston suositus. Hyväksytty Palveluvalikoimaneuvoston kokouksessa 24.3.2021. STM/051:00/2020, VN/2645/2021. Helsinki: Palveluvalikoimaneuvosto, 2021. (viitattu 26.10.2023).
- [Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030](#). Valtioneuvoston julkaisuja 2021:14. Valtioneuvosto, Helsinki 2021.
- [Monisairas potilas](#). Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen yleislääketieteen yhdistyksen asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2021 (viitattu 26.10.2023).
- [Palvelukokonaisuuksien ja -ketjujen määrittelyn, ohjauksen ja seurannan käsikirja](#). THL 2020.
- [Tupakka- ja nikotiiniriippuvuuden ehkäisy ja hoito](#). Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Hammaslääkäriseura Apollonia ry:n asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2023 (viitattu 30.10.2023).

Yhteydenotto

- Asiakas voi ohjautua suun terveydenhuoltoon:
  - Sähköisten kanavien kautta
  - Puhelinpalvelun kautta
  - Saapumalla paikan päälle
  - Muun sote-ammattilaisen lähettämänä
- Asiakkaalla on mahdollisuus saada neuvontaa myös sähköisesti [Chatbot-palvelun](#) kautta

Chatbot

- Chatbot-palvelu tarjoaa asiakkaalle yleistä ohjeistusta ja neuvontaa, sekä ohjaa luotettavan tiedon äärelle esim. Käypä Hoito-suosituksen mukaiset omahoito-ohjeet
- Botin kautta ei ole mahdollista tehdä suun terveydenhuollon hoidontarpeen arviointia
- Ei vaadi tunnistautumista

Neuvonta

- Yleistasoista neuvontaa, ei sisällä hoidontarpeen arviota
  - Esim. ajanvaraukseen tai omahoitoon liittyvää yleistä neuvontaa
  - Sähköiset ajanvarauskanavat
- Ohjataan asiakas luotettavan tiedon pariin
  - [Chatbot-palvelu](#)
  - [Omaolon hyvinvointivalmennukset](#)
  - [Hyvinvointia elintavoilla, elintapatarjotin](#)
  - Terveyskylä
    - [Tietovaranto, talot](#)
    - [Mielenterveystalo](#)
    - [Itsehoito-ohjelmat](#)

Asiakasohjaus

- Asiakasohjaukseen sisältyy suun terveydenhuollon ammattilaisen toteuttama hoidon tarpeen arviointi puhelimesta tai vastaanotolla

Herätteet

- Onko potilaalle tehty hoitosuunnitelma viimeisen kolmen vuoden aikana?
  - [PPT-asiakkaan tunnistaminen](#)
- Epäsäännölliset, enimmäkseen päivystysluontoiset käynnit suun terveydenhuollossa, runsaasti korjaavaa hoitoa, perumattomat poisjäännit
  - [Monipalveluasiakkaan tunnistaminen](#)
- [Taloudelliset ongelmat](#)
- Läheisten huoli
- Suun terveyteen vaikuttava pitkäaikaissairaus
- Toimintakykyyn liittyvät haasteet
- Hammashoitopelko
- Terveyskäyttäytymiseen liittyvät haasteet (esim. puutteellinen omahoito, tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö, alkoholin riskikäyttö, ravitsemukselliset haasteet, kulttuuritaustasta johtuva tiedon puute)

Terveyden, hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen

Terveyden, hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistämällä pyritään vaikuttamaan terveyseroja kaventavasti

- [Varhaisen tuentarpeen tunnistaminen](#)
- [Omahoitoon sitouttaminen](#)
- Terveyden, hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistämisen tuki, DIY (do it yourself)
  - [Elintapaohjaus](#) esim. vastaanotolla tai [teematilaisuuksissa](#)
  - [Omahoidon ohjaus ja tuki](#)
  - [Ehkäisevä päihdetyö](#)
  - [Tupakka- ja nikotiinituotteiden interventio ja vieroitus](#)
  - [Hammashoitopelon hoito](#)
- Keinona :
  - [Motivoivan haastattelun menetelmä](#): motivaation tukeminen ja motivaation vahvistaminen
  - [Moniammatillinen yhteistyö](#)
  - Osallisuuden edistäminen esim. [järjestöyhteistyön](#) kautta
  - Sähköiset palvelut

Varhainen tuki

- Varhainen tuki suun terveydenhuollossa tarkoittaa matalan kynnyksen palveluja, joiden lähtökohtana ovat terveyden edistäminen, ennaltaehkäisy, voimavaralähtöisyys ja tuentarpeen tunnistaminen (kts. Herätteet)
- Tuen tarvetta arvioidaan jokaisessa kohtaamisessa

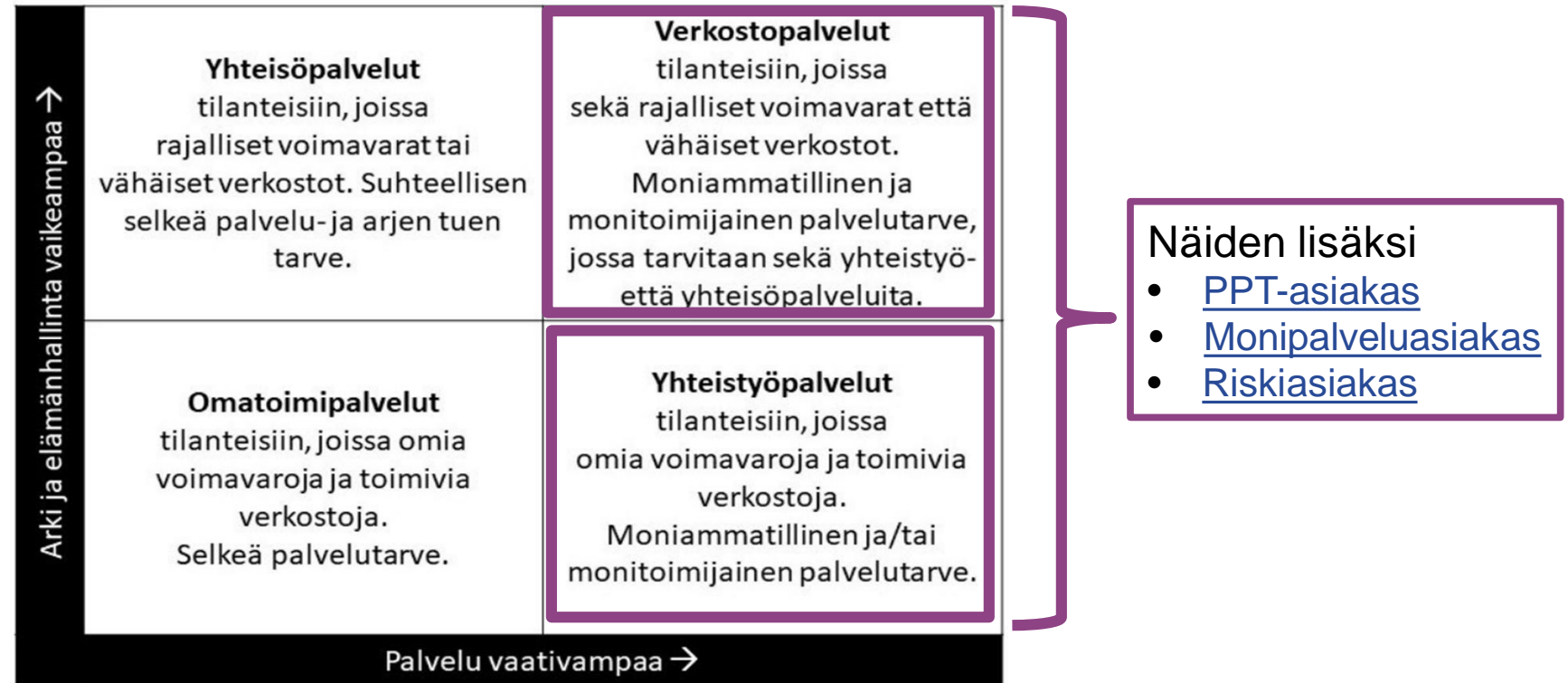
Asiakkuuden tunnistaminen 1/2

- Asiakkuuden tunnistamisella eli segmentoinnilla tarkoitetaan asiakkaiden ryhmittelyä **samankaltaisten palvelutarpeiden perusteella**
- Olennaista tunnistaa ja ennakoida
  - hyvinvoinnin ja terveyden riskejä
  - haavoittuvassa elämäntilanteessa olevia ihmisiä
  - poikkeuksellisia palvelutarpeita
- Tarkoituksena kohdentaa käytettävissä olevat resurssit paremmin eri asiakasryhmille, suunnittelemalla kullekin asiakassegmentille mahdollisimman toimiva ja vaikuttava palvelujen kokonaisuus– kaikki eivät tarvitse samanlaisia palveluita tai yhtä paljon tukea
- Segmentit eivät välttämättä ole toisiaan poissulkevia ja voivat olla pysyviä tai muuntuvia
  - Pysyvällä segmentillä tarkoitetaan tiettyä asiakasryhmää tai ominaisuutta, jonka luonteeltaan pysyvä (esim. pitkäaikaissairaat, ikääntyneet). Tällöin palvelun tai tuen tarve on suhteellisen vakioitu ja ennakoitavissa oleva
  - Muuttuvalla segmentillä tarkoitetaan asiakasryhmää, jonka hoidon tarve on tilapäistä tai ajallisesti rajattua. Muuttuva segmentti ei ole luonteeltaan pysyvä, vaan voi ajan myötä tai palveluja kohdentamalla kadota tai muuttaa muotoaan

Asiakkuuden tunnistaminen 2/2

- Asiakassegmentointi alkaa jo hoidontarpeen arvioinnin yhteydessä ja tarkentuu tulevilla käynneillä
- Asiakkaiden tuen tarpeita arvioitaessa hyödynnetään seuraavaa jaottelua:

- [Omatoimiasiakas](#)
- [Yhteistyöasiakas](#)
- [Yhteisöasiakas](#)
- [Verkostoasiakas](#)

Omatoimiasiakas suun terveydenhuollossa

- Asiakkaan voimavarat hyvät ja hän sitoutuu hoitoon
- Omahoito riittävällä tasolla
- Ei hoidontarvetta tai hoidontarve vähäinen ja hoidon toteutus selkeä
- Ei merkittäviä riskitekijöitä tai toimintakykyyn liittyviä haasteita
- Asiakas varaa itse ajat hoitosuunnitelman mukaisesti
- **Esimerkkiasiakas:**
  - Säännöllisesti yksilöllisen hoitovälin mukaisessa tarkastuksessa/ tutkimuksessa käyvät, joilla ei hoidon tarvetta tai hoidon tarve vähäinen
- **Tavoitteena:**
  - Hyvän suun omahoidon ylläpitäminen ja terveyskäyttäytymisen vahvistuminen
- **Terveyden edistämisen keinot:**
  - Ohjaus luotettavan tiedon äärelle ja sähköisten palvelujen piiriin, tarvittaessa tavallinen vastaanottokäynti tai videovastaanotto
  - Sitoutetaan ja motivoidaan asiakasta/potilasta säilyttämään omahoito riittävällä tasolla ja pyritään vahvistamaan terveyskäyttäytymistä
  - Huomioidaan mahdolliset riskitekijät ja tuen tarve ajoissa sekä ennakoiden kts. [varhainen tuki](#)

Yhteisöasiakas suun terveydenhuollossa

- Asiakkaan voimavarat vähäiset
- Suun omahoito riittävällä tasolla
- Hoidontarve vähäinen, hoidon toteutus selkeä
- Ammattilainen opastaa konkreettisesti palveluun, varaa ajat, seuraa, kannustaa ja motivoi
- **Esimerkkiasiakas:** Käy epäsäännöllisesti tarkastuksessa tai tutkimuksessa, lähinnä oireen mukaisesti
- **Tavoitteena:**
  - Toimintakyvyn, pystyvyyden ja omatoimisuuden tukeminen ja vahvistaminen
  - Omahoidon lisääminen omia voimavaroja ja uusia ratkaisuja yhdessä pohtimalla
  - Luottamussuhteen rakentaminen
  - Hoitoon sitoutuminen
- **Terveyden edistämisen keinot:**
  - Huomioidaan muiden ammattilaisten antama tuki: järjestöjen verkkosivujen ja ryhmien hyödyntäminen, vertaistuki
  - Tavallinen vastaanottokäynti, videovastaanotto/ valmennusohjelma, ryhmävastaanotto*
  - Ammattilainen ja asiakas suunnittelevat palvelukokonaisuudet yhdessä

* yksi ammattilainen ja useampi asiakas samalla vastaanotolla

Yhteistyöasiakas suun terveydenhuollossa

- Asiakkaan voimavarat hyvät ja hän sitoutuu hoitoon
- Suun omahoito tai terveyskäyttäytyminen voi olla puutteellista
- Paljon hoidon tarvetta tai hoidon toteutus monitahoinen ja haasteellinen
- Asiakas varaa ajat itse, mutta ammattilainen auttaa asiakasta löytämään tarvittavien palvelujen piiriin
- **Esimerkkiasiakas:**
  - Diabetesta sairastava potilas, jolla hyvät voimavarat
- **Tavoitteena:**
  - Suun terveysriskien, asiakkaan omien voimavarojen ja tuen tarpeen tunnistaminen
  - Terveyskäyttäytymisen lisääntyminen
- **Terveyden edistämisen keinot:**
  - Motivaation herättäminen: saadaan asiakas havahtumaan tilanteeseen ja tunnistamaan terveyskäyttäytymisen merkitys terveydelle ja hyvinvoinnille
  - Moniammatilliset interventiot (esim. moniammatillinen yhteisvastaanotto*)
  - Sähköiset palvelut (esim. verkkovalmennukset, ryhmät)
  - Ammattilainen ja asiakas sopivat yhdessä hoitosuunnitelmasta, huomioiden terveyskäyttäytymisen haasteet

* Yksi asiakas, useampi ammattilainen samalla videovastaanotolla

Verkostoasiakas suun terveydenhuollossa

- Asiakkaan voimavarat heikot
- Suun omahoito ja terveyskäyttäytyminen vakavasti puutteellista
- Monitahoinen ja haasteellinen hoito
- Hoidosta vastaa nimetty, tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveysalan ammattilainen, joka varaa ajan, opastaa konkreettisesti palveluun, seuraa hoitosuunnitelman toteutumista sekä kannustaa ja motivoi
- **Esimerkkiasiakas:**
  - Asiakas, joka ei ole ollut aiemmin palvelujen piirissä selkeästä tarpeesta huolimatta tai asiakas hakeutuu vain kiirehoitoon, ja hoitajaksot jäävät toistuvasti kesken
- **Tavoitteena:**
  - Arjessa pärjäämisen tukeminen sekä terveydelle ja hyvinvoinnille tärkeiden asioiden mahdollistaminen ja tukeminen
  - Suun omahoidon ja terveyskäyttäytymisen tuen tarpeen tunnistaminen, tehostettu tukeminen, monialainen tuki
  - Hoitoon sitoutuminen
- **Terveyden edistämisen keinot:**
  - Suun terveyden hoitosuunnitelman luominen, toteuttaminen ja seuranta
    - Ammattilainen ja asiakas suunnittelevat palvelukokonaisuudet yhdessä, jonka lisänä moniammatilliset yhteispalaverit
  - Kotiin tarjottavat palvelut, tavallinen vastaanotto, tuettu videovastaanotto, soitto potilaalle (esim. ennakoiva yhteydenpito), moniammatilliset yhteisvastaanotot*
  - Läheisten ja asiakkaan elinpiiriin kuuluvien ammattilaisten tuki ja ohjaaminen
  - Suun terveydenhuollon ammattilaisen koordinoima asiakasohjaus, moniammatillinen tiimityö ja vahvistettu omahoidon tukeminen

* Yksi asiakas ja useampi ammattilainen samalla videovastaanotolla

** Palaveri, jossa läsnä useampi eri alan ammattilainen suunnittelemassa potilaan hoitoa ja palveluiden toteuttamista

PPT-asiakkaan tunnistaminen

- PPT-asiakas= paljon palveluita tarvitseva asiakas
- Pitkäaikaisen hoidon tai palvelun tarpeessa olevat (esim. pitkäaikaissairaus)
- Painopisteenä hoidon jatkuvuus sekä hoitosuunnitelman mukainen hoito
- Tuen ja monialaisen yhteistyötarpeen arviointi ja käynnistäminen
- Suun terveydenhuollon palveluiden runsas, etenkin päivystysluontoinen käyttö
- Ei voimassaolevaa hoitosuunnitelmaa
- Huoli terveydestä tai elintavoista
  - Omahoito puutteellista
  - Päihteiden riskikäyttöä
- Arjen ja toimintakyvyn haasteet

Episodiasiakkaan tunnistaminen

- Episodiasiakkuus on lyhyt asiakkuus, jolla on selkeä alku ja loppu (esim. yksilöllistä tutkimusväliä noudattava potilas, jolla lohkeama)
- Episodiasiakkaista tunnistetaan
  - [Asiakkaat, joilla on terveysriskejä](#)
  - Asiakkaat, joilla episodin taustalla on laaja-alaisempi hoidon tarve tai havaitaan terveyteen tai toimintakykyyn liittyviä haasteita → [paljon palveluita tarvitseva asiakas](#) tai [monipalveluasiakas](#)

Riskiasiakkaat

- Asiakkaat, joilla on havaittavissa terveyteen liittyviä riskejä, jotka ovat korjattavissa tai ennaltaehkäistävissä elämäntapamuutoksilla.
- Asiakkailta kartoitetaan terveyteen liittyviä tietoja, joiden perusteella saadaan tietoon, jos asiakas kuuluu riskiryhmään ja hyötyisi elämäntapamuutoksesta.
- Erityisen tärkeää huomioida ammattilaisen antama varhainen tuki esim. omahoitoon tai ravitsemustottumukseen liittyen
  - Jokaisessa kohtaamisessa arvioidaan tuen tarvetta yhdessä asiakkaan kanssa

Taloudelliset ongelmat

- Kun potilaalla/perheellä on taloudellisia ongelmia, sote-ammattilaiset ovat velvollisia ohjaamaan asiakasta tarkistuttamaan oikeutensa perustoimeentulotukeen suoraan Kelasta. [Toimeentulotuki | Henkilöasiakkaat | Kela](#)
  - Asiakkaan on mahdollista hakea hyvinvointialueelta myös harkinnanvaraista eli täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea, joka perustuu sosiaalialan ammattilaisen arvioon asiakkaan/perheen yksilöllisestä tilanteesta.
    - [Linkki Etelä-Pohjanmaan täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen hakemukseen](#)
    - [Linkki Pirhan täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen hakemukseen](#)
- Oman talouden suunnitteluun ja esimerkiksi velkojen järjestelyyn on saatavissa tukea mm. Talousneuvolasta (otetaanko Pirkanmaalla käyttöön?), Fyrkkaa & Fiilistä ryhmävalmennuksesta, sekä Talous- ja velkaneuvonnasta. Näihin voidaan olla yhteydessä suoraan siltä taholta, jolla asiakas jo asioi

Moniammatillinen tuen tarpeen arvio

- Osana suun terveystarkastuksia ja yksilöllistä hoito ja ennaltaehkäisyä arvioidaan potilaan tuen tarvetta
  - [Yhteisasiakkuuden tunnistamisen herätteet](#)
- Konsultoidaan tarvittaessa muita sote-ammattilaisia
- Tärkeää selvittää potilaan kokonaistilanne -> potilas oikeiden palvelujen piiriin
  - [Minun tiimini-malli](#)
- [Motivoiva haastattelu](#) avointen kysymysten avulla. Keskustelun voi avata esimerkiksi kysymällä mitä potilaalle kuuluu
- Selvitetään myös mahdollisten muiden perheenjäsenten suunhoitotottumukset, suun terveyden tilanne ja varataan tarvittaessa ajat suun terveydenhuoltoon

Minun tiimini –toimintamalli

- Minun tiimini- verkostoon kuuluvat suun terveydenhuollon ammattilaiset kokoavat asiakkaan suostumuksella hänen tarpeidensa mukaisen joukon ammattilaisia, jotka etsivät yhdessä ratkaisuja asiakkaan haasteisiin
- Tiimin tavoitteena on tarjota asiakkaan tuen tarpeen mukainen, riittävä ja oikea-aikainen tuki systeemistä työtotta hyödyntäen
- Kts. Tarkempi kuvaus [Innokylästä](#)

Monialaisen yhteistyön tunnistetut herätteet

- Kansainvälisessä kirjallisuudessa monisairaalla potilaalla tarkoitetaan henkilöä, jolla on **vähintään kaksi pitkäaikaista sairautta, vammaa tai toiminnanvajausta.**
- Monipalveluasiakkuuteen viittaavia tekijöitä ovat:
  - Runsaat päivystysluontoiset käynnit ja perumattomat poisjäännit
  - Hoitosuunnitelman puuttuminen
  - Huoli terveydestä tai elintavoista
  - Omahoito puutteellista
  - Päihteiden riskikäyttö
- Potilas on monilääkitty
- Arjessa selviytyminen on potilaalle muuten vaikeaa.
- Perheenjäsenten, läheisten tai ammattilaisen huoli potilaan tilanteesta
- Ks. [Yhteisasiakkuuden tunnistamisen herätteet](#)

Monipalveluasiakkaan tunnistaminen

- Monialaisen tuen tarpeessa olevan potilaan tunnistamisessa keskeistä on potilaan oma kokemus ja kertomus, joka edellyttää ammattilaiselta kuuntelua ja avointa kohtaamista.
- Selvitä ja kysy, mitkä ovat ne ongelmat mihin potilas kokee tarvitsevänsä apua
  - Kts. [Apukysymykset monipalveluasiakkaan tunnistamiseen](#)
- Tunnistaminen tapahtuu osana kaikkea kohtaamista, hoidon ja palvelutarpeen arviointia. Konsultoi tarvittaessa kollegaa/ kokeneempaa työntekijää.
- Tunnistamisen apuna voi käyttää [monialaisen yhteistyön tunnistettuja herätteitä](#), Omasuuntimaa, motivoivaa haastattelua ja apukysymyksiä
- Kun tunnistat monipalveluasiakkaan, huomioi monialaisen yhteistyön tarve ja kokoa [Minun tiimini](#) asiakasta tukemaan/ auttamaan.
- Käypä hoito- suositus: Monisairas potilas
- [Monisairaahan potilaan hoitoketju](#)

Apukysymykset monipalveluasiakkaan tunnistamiseen

- Miten olet jaksanut eri ympäristöissä; kotona, arjen askareissa, töissä, opinnoissa...?
- Millainen mielialasi on ollut viime aikoina?
- Käytätkö nikotiinituotteita ja/tai muita päihteitä?
- Miten olet nukkunut, levännyt ja syönyt viime aikoina?
- Miten pärjääät sairauden kanssa?
- Onko itselläsi tai läheisilläsi huolia ja/tai kuormitusta elämässä, kuten taloudelliset huolet?
- Mihin kaipaisit tukea tai muutosta?
- Koetko saavasi riittävästi tukea esim. lähipiiriltäsi, kun sitä tarvitset?
- Koetko yksinäisyyttä?

Elintapaohjaus

- [Tupakka ja nikotiinituotteiden käytön puheeksi otto](#)
- [Alkoholin käytön puheeksi otto](#)
- Suun omahoito ja terveyttä edistävä ravitsemus
- Ryhmäohjaus koululaisille
- Elintapaohjauksen palvelutarjotin
- Verkkovalmennukset
- Kampanjat, teemapäivät ja tapahtumat
- [Omahoitosuunnitelma](#)

Omahoitosuunnitelma

- Potilaalle laaditaan yksilöllinen omahoitosuunnitelma, joka ohjaa omahoidon keinoin kohti yhdessä asetettuja tavoitteita
- Käytössä oleva [lomake](#) ohjaa potilaan kanssa käytävää keskustelua, joka toteutetaan [motivoivan haastattelun keinoin](#)
- Potilaan kanssa käydään läpi suun terveyden nykytila, siihen vaikuttavat tekijät, omahoito ja tuen tarve
- Pääpaino hampaiden puhdistamisessa, fluorin käytössä ja ravitsemuksessa
- Suunnitelman toteutumista seurataan ja sitä päivitetään tarvittaessa

Tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön puheeksi otto ([5A:n malli](#))

- **Kysy nikotiinituotteiden käytöstä**, jos potilastiedoissa ei ole asiasta mainintaa. Nikotiinituotteiden käytöstä tulee kysyä vähintään kerran vuodessa, ja samalla on syytä keskustella tupakoinnin lopettamisesta. [Motivoivan keskustelun](#) voi aloittaa näin:
  - ”Onko nikotiinituotteista keskusteltu aiemmalla käynnillä?”
  - Kysy mitä nikotiinituotteita asiakas käyttää, kuinka paljon vuorokaudessa ja miten pitkään käyttö on kestänyt?
- **Kerro ja tue, miksi lopettaminen olisi tärkeää**
  - [Tupakka- ja nikotiiniriippuvuuden ehkäisy ja hoito, Käypä hoito -suositus](#)
- **Arvioi lopettamishalukkuutta** ja sovi lopettamisyrityksestä
  - ”Mitä ajattelet nikotiinituotteiden käytöstäsi?” ”Mitä ajatuksia sinulla on lopettamisesta?”
- **Kannusta, kehoita ja avusta lopettamisyritystä**
  - Käytä hyväksi [tupakasta vieroituksen neuvontakorttia](#) ja [-toimintamallia](#)
  - Kerro, että olet apuna ja tukena – nyt ja tulevaisuudessa. Arvioi lääkehoidon tarve ja keskustele siitä, ohjaa lopettamisryhmään ja/tai sähköiseen tukeen esim. www.stumppi.fi ja/tai mobiilisovellukset
- **Järjestä tarpeenmukainen seuranta**
- **Kirjaa ja tilastoi tekemäsi työ:** [Päihteiden käytön ja mini-intervention kirjaaminen \(THL\)](#)

Alkoholin riskikäytön puheeksi otto

- Alkoholista keskusteltaessa on tärkeää luoda keskustelulle avoin ja kiireetön ilmapiiri. Ole kannustava, kuunteleva ja rauhallinen
- Alkoholin puheeksi otto alkaa alkoholin käytön kartoituksella. Parhaiten se selviää kysymällä tai käyttämällä [AUDIT-testiä](#). Kartoitus tehdään neutraalisti ja asiakkaalla on lupa kieltäytyä siitä
- Voit kysyä esimerkiksi:
  - ”Kertoisitko alkoholinkäytöstäsi”
  - ”Haluatko tietää, miten alkoholinkäyttösi vaikuttaa esimerkiksi sinun terveyteesi”
- Tuo esille, ettei saatu informaatio vaikuta asiakkaan saamiin hoitoihin tai sosiaalietuihin.
- Toteuta lyhytneuvonta (mini-interventio) aina kun huomaat asiakkaan alkoholinkäytön olevan riskikäyttöä. [Tästä lisätietoa lyhytneuvonnan toteuttamisesta ja riskikäytön rajoista \(Alkoholiongelmaisen hoito, Käypä hoito –suositus\)](#)
- Kirjaa ja tilastoi tekemäsi työ: [Päihteiden käytön ja mini-intervention kirjaaminen \(THL\)](#)

Teematilaisuudet

- Erilaiset teemapäivät, terveydenedistämistilaisuudet, kampanjat yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa, huomioiden myös kolmannen sektorin toimijat

Ehkäisevä päihdetyö

- [Tupakoinnin puheeksi otto](#)
- [Alkoholin käytön puheeksi otto](#)

Hammashoitopelon hoito

- Pelon hoito alkaa sen mittaamisesta
- Vaikutetaan pelon eri komponentteihin
  - Emotionaalinen
  - Tiedollinen
  - Käytös
  - Fysiologia
- Hoidon kulmakivinä
  - Luottamuksen rakentaminen
  - Kontrollin tunteen luominen

Monialaiset yhdyspinnat

- Yhdyspintojen tunnistaminen
  - Keskeisten elintapaohjausta toteuttavien ammattiryhmien tunnistaminen
  - Yhteistyörakenteet ja vastuunjako
- Palveluketjut ja kokonaisuus
  - Konsultaatio- ja lähetekäytännöt
  - Haavoittuvassa asemassa olevien tarpeiden tunnistaminen ikäryhmittäin
- Seuranta ja kirjaukset

Järjestöyhteistyö

- Yhteistyö kolmannen sektorin toimijoiden kanssa (esim. urheiluseurat, seurakunnat, potilasjärjestöt, maahanmuuttajajärjestöt)

Suun sairauksien pysäytyshoito ja ennaltaehkäisevä hoito 1/3

- Ravintoneuvonta
  - Ravintoneuvonta, mm. sokeripitoisten tuotteiden määrän ja käyttökertojen määrän rajoittaminen
  - Xylitolin käyttö
- Tupakkatuotteiden käytön puheeksi otto, lopettamiseen kannustaminen ja vieroitus
  - Tupakkatuotteiden puheeksi otto ([5 A:n malli](#))
  - Kannustetaan lopettamaan ja tarvittaessa autetaan lopettamisessa (tehdään vieroitussuunnitelma).
  - Käytä hyväksi [tupakasta vieroituksen neuvontakorttia](#) ja [-toimintamallia](#)

Suun sairauksien pysäytyshoito ja ennaltaehkäisevä hoito 2/3

Hammashoitajan tai suuhygienistin vastaanotolla

- Hampaiden ja hammasvälien tehostettu puhdistus
  - Potilas harjaa hampaat vastaanotolla
  - Kontrolloidaan harjaustulos plakkivärjäyksellä
  - Näytetään hampaistosta kohdat, joihin tulee kiinnittää erityistä huomiota, ja käydään läpi miksi ovat juuri näissä kohdissa
  - Käydään läpi omahoitoon tarvittavat välineet, kuten yksilöllisesti sopivat hammasvälien puhdistusvälineet ja opastetaan niiden käyttö tarvittaessa kädestä pitäen
- Pastapuhdistus
- Suun sairauksien pysäytystoimenpiteet
  - Vastaanotolla tehtävät fluorikäsittelyt 2-4x vuodessa, lisäksi esim. hammastahnan fluoripitoisuuden kasvattaminen, käyttömäärän lisääminen tai tihentäminen
  - Parodontologinen hoito (suuhygienisti)

Suun sairauksien pysäytyshoito ja ennaltaehkäisevä hoito 3/3

Hammaslääkärin vastaanotolla

- Suun ja hampaiden tutkimus ja diagnostiikka (tueksi tarvittaessa muut tarvittavat tutkimukset), hoitosuunnitelma, ennalta ehkäisevä hoito, korjaava hoito

Sosiaalipalvelut

- Toimeentulon haasteet
- Arjen hallinnan haasteet
- Maahanmuuttajien tuki
- Huoli-ilmoituksen teko

Ravitsemusterapeutti

- Runsaasti kariesta ja eroosiivisia muutoksia huonon ravitsemuskäyttäytymisen vuoksi
- Muut esille tulleet syömisen pulmat (esim. syömishäiriö epäily) tai potilaan ravitsemustilassa tapahtuneet merkittävät muutokset
- Seurantakäynneillä havaitaan, että perusohjaus ei ole johtanut elintapamuutoksiin
  - Ateriarytmin ja ravitsemustottumusten selvittämisessä voi käyttää haastattelun tukena esimerkiksi [D2D-ruokavaliokyselyä](#) ja/ tai [elintapaohjaustarjottimen](#) (mielenterveysasiakkaan ravitsemus) materiaalia soveltuvin osin
- Potilaan kokema ravitsemushoidon tarve
  - Kokeeko potilas tarvitsevansa lisätietoja tai ohjausta ruoan valinnasta, aterioiden koostamisesta, elintarvikkeiden ravintosisältötietojen tulkinnasta tai tukea ruokatottumusten muuttamiseen?

Päihde- ja mielenterveyspalvelut

- Herättelevä rooli
- Päihteiden käytön puheeksi otto, mini-interventio

Mittarit, arviointi ja seuranta 1/2

PROM-mittarit (PatientReportedOutcomeMeasure) = potilaan raportoimat vaikutukset

- Koettu suun terveys (SOH=subjective oral health)
- Elämänlaatu (OHRQOL=oral health related quality of life)
- PROMIS (kivun voimakkuus, kivun häiritsevä vaikutus, unihäiriöt, pelko/panikkiin ja ahdistus)

PREM-mittarit (PatienttReportedExperienceMeasure)= asiakaskokemus

- NPS (Net Promoter Score) suositteluindeksi; joka kuvaa sitä kuinka todennäköisesti asiakkaat suosittelisivat yritystä, tuotetta tai palvelua ystävilleen tai kollegoilleen. NPS-luku voi olla mitä tahansa lukujen -100 – 100 välillä. Mitä korkeampi lukema on, sitä useampi asiakas kertoo suosittelevansa palvelua.

Mittarit, arviointi ja seuranta 2/2

Kliiniset mittarit

- VPI% (indeksihampaat) ja BOP%
- CPI
- DT
- Tutkimusväli ja siinä pysyminen
- Hammashoitopelko
  - Liikennevalomittari: suuri, kohtalainen ja vähäinen/ ei ollenkaan

Palvelujen käyttö ja ammattilaisen raportoimat muut sovitut mittarit

- Suun th peittävyys (toteutuneet hoitosuhteet)
- Asiakasryhmät ja näihin liittyvät käyntimäärät (esim. huolipotilaat, asiakassegmentit (Suuntima), ennalta ehkäisevän hh:n käynnit)
- Konsultaatioiden ja läheteiden määrät
- Hampaiden harjaus päivittäin